

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

ΚΑΘ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἐφάνη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς πλέον ἐλευερινὰς δεισιδαιμονίας ἐπιρρέπης. Τὰ πλέον πεφωτισμένα ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος ὑπέκειντο εἰς αὐτὰς ἐξίσου, ὡς καὶ τὰ πλέον ἄμαθῆ. Πόσον οἱ Ἰουδαῖοι ἔκλινον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ δεισιδαιμονίαν, καὶ μετὰ πόσης δυσκολίας περιωρίζοντο εἰς τὴν λατρείαν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, γνωρίζοντες ἅπαντες οἱ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἀναγνώσται. Τὴν παράδοξον αὐτὴν ἐπιρρέπειαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνος πιθανὸν ὅτι ἐγέννησεν ἢ ἐν διαστήματι τετρακοσίων ἐτῶν παρεπιδημία εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐπεκράτει ἡ πλέον παχυλὴ δεισιδαιμονία. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐλάτρευον διαφόρους ἰδανικὰς θεότητας, τῶν ὁποίων εἶχον ἀνηγεγμένους ναοὺς λαμπροῦς καὶ παμμεγέθεις· πρῶτοι δὲ τῶν θεῶν αὐτῶν ἦσαν ὁ Ὅσιρις καὶ ἡ Ἴσις, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὡς νομίζεται, παριστάνοντες. Ἄλλ' ἐπροσκύνον καὶ διάφορα ζῶα, ὡς τὸν βοῦν ἢ τὸν ταῦρον (ὄθεν καὶ ὁ χρυσοῦς μίσχος τῶν Ἑβραίων) τὸν ὁποῖον ἐκάλουν Ἄπιν· τὸν κύνα, τὸν λύκον, τὸν ἰέρακα, τὴν ἴβιν, τὸν αἴλουρον, καὶ ἄλλα· ἐπρόσφερον δὲ θρησκευτικὸν σέβας καὶ εἰς τὸν Νεῖλον, ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ λογιζόμενοι τὸν κροκόδειλον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἱερὰ ἦσαν ὠκοδομημένα, καὶ ἱερεῖς διωρισμένοι. Οἱ Αἰγύπτιοι, μὲν ἄλλαν αὐτῶν τὴν σοφίαν, ἐπίστευον καὶ εἰς ὄνειρα, εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς ἢ ἀποπράδας ἡμέρας, οἰωνοὺς, φέληγτρα, καὶ μαγικήν. Ἐν συντομίᾳ, ἦσαν δεισιδαιμονέστατοι, καὶ φαίνεται ὅτι σχεδὸν παντάπασιν ἠγνοοῦσαν τοὺς νόμους, καθ' οὓς ρυθμίζονται τὰ κοινὰ φαινόμενα τῆς φύσεως.

Αἱ παχυλαὶ δεισιδαιμονίαι τῶν Αἰγυπτίων ὑπῆρξαν ἢ βάσις, ἐφ' ἧς ἀνηγέρθη μετέπειτα ἡ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων εἰδωλολατρεία. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετέβησαν ἀποικίαι εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Μωϋσῆς ἐξήγαγε τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν γῆν τῶν Φαραῶ (1490 πρὸ Χριστοῦ)· ἦτο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ Αἴγυπτος εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Τὴν μυθολογίαν καὶ τὰς δεισιδαιμονικὰς τηρήσεις τῶν Ἑλλήνων ἀξίζει μάλιστα νὰ περιεργασθῶμεν, καὶ τέρψεως καὶ ὠφελείας χάριν.

Πρῶτον, δὲν εἶχον καμίαν ιδέαν τοῦ παντοκράτορος καὶ πανταχοῦ παρόντος Θεοῦ, τοῦ δημιουργοῦ καὶ κυβερνήτου τῶν ἀπάντων. Αἱ περὶ θεότητος δοξασίαι τῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ ἄλλων Ἑθνικῶν, ἦσαν ποταπαὶ καὶ καταφρονηταί. Οἱ θεοὶ, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευον, εἶχον ἓνα καιρὸν λάμψειν ἐπὶ γῆς ὡς ἥρωες ἢ κυβερνηταί, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν μυθολογίαν διέτριβον εἰσέτι ἐντὸς ἢ πλησίον τῆς περιφέρειας τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀπὸ τὰ πολυάριθμα δὲ ταῦτα ἰδανικὰ ὄντα, ὅσα οἱ ἀρχαῖοι θρησκευτικῶς ἐσεβάζοντο, πρῶτος ἦτο ὁ Ζεὺς. Ὁ πρόεδρος οὗτος τῶν θεῶν τῆς Ἑλλάδος

καὶ Ῥώμης ἦτο υἱὸς τοῦ Κρόνου, θεοῦ, ὅστις εἶχεν ἀναγκασθῆναι ὑπὸ κραταιοῦ καὶ τυραννικοῦ ἀδελφοῦ, καλουμένου Τιτᾶνος, νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι ἤθελεν ἐξαφανίζειν ὅλα τὰ ἄρρενα τέκνα του. Τὴν ὑπόσχεσιν αὐτὴν ἐπλήρου μὲν διὰ τινὰ καιρὸν ὁ Κρόνος, κατατρώγων τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἅμα γεννωμένους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ῥέα ἢ Πείρα ἐπέτυχεν νὰ κρύψῃ τὴν γέννησιν τοῦ Διὸς, τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τοῦ Πλούτωνος, οἵτινες τοιοῦτοτρόπως ἀπέφυγον τὴν κακοτυχίαν τῶν ἀδελφῶν των. Ἀνακαλύψας δὲ ὁ Τιτᾶν, ὅτι ὁ Κρόνος εἶχεν ἄρρενας παῖδας ζωντανοὺς παρὰ τὴν γενομένην συνθήκην, καθήρσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν του, καὶ τὸν ἐφυλάκωσεν. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς, φθάσας εἰς ἀνδρικήν ἡλικίαν, ἐνίκησε τὸν Τιτᾶνα, καὶ ἀποκατέστησε τὸν Κρόνον εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ παντός. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι αἱ περιπέτειαι αὐταὶ καὶ ἄλλαι συμβᾶσαι εἰς τοὺς παλαιότερους τῶν θεῶν, ἦσαν ἀποτελέσματα τῶν ἀποφάσεων τῆς Εἰμαρμένης, δυνάμεως, τὴν ὁποίαν οἱ Ἑθνικοὶ θεοὶ παριστάνονται ὡς μηδόπως κυριεύοντες. Μολονότι δὲ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ Ζεὺς ἐπραξεν υἱικὸν καὶ ἀξίεπαινον ἔργον, ἔπειτα ὁμοῦς ἔλαβε δυσαρέσκειαν πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν ὁποῖον ἐκθρονίσας ἐδίωξεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου λέγεται ὅτι ὁ Κρόνος διῆγεν ἡσύχως καὶ ὠφελίμως, τὴν γεωργικὴν διδασκων εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους κατοίκους. Τόσην δ' εὐδαιμονίαν ἐπροξένησεν ἢ ἐν Ἰταλία διοικήσας του, ὥστε ὅλον ἐκεῖνο τοῦ χρόνου τὸ διάστημα ὠνομάζετο μετὰ ταῦτα ὁ Χρυσὸς Αἰὼν. Τὸν θεὸν τοῦτον εἰκόνιζον οἱ Ἕλληνες ἐν εἶδει πρεσβύτου, κρατοῦντος δρέπανον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὄφιν μὲ τὴν οὐρὰν εἰς τὸ στόμα, πρὸς ὑποδήλωσιν τῆς καταστρεπτικῆς ἐπιρροῆς τοῦ χρόνου, καὶ τῆς ἀτελευτήτου διαδοχῆς τῶν ὥρων τοῦ ἑνιαυτοῦ.

Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Κρόνου, οἱ τρεῖς αὐτοῦ υἱοὶ διήρσαν μεταξύ των τὴν ἐπικράτειαν. Ὁ μὲν Ζεὺς ἐφυλάξε δι' ἑαυτὸν τὴν κυριαρχίαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ Ποσειδῶν ἔλαβε τὸ κράτος τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ Πλούτων ἐδέχθη ὡς μερίδα του τὸ σκῆπτρον τοῦ αἴθου. Ὁ Ζεὺς ὁμοῦς δὲν ἐχάρη ἀνενοχλήτως τὴν ὑπεριάτην ἐξουσίαν, διότι τὰ τέκνα τοῦ Τιτᾶνος, γίγαντες φοβεροὶ, ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, καὶ θέντες ὄρος ἐπὶ ὄρους, τὸ Πήλιον ἐπὶ τῆς Ὀσσης, ἐζήτησαν νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὥστε νὰ κατακρημνίσωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου του. Οἱ θεοὶ ἐντρομοὶ ἐφυγον ἀπὸ τὰ τοῦ Ὀλύμπου οὐράνια δώματα, καὶ προσέδραμον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὰς μορφὰς διαφόρων ζώων· ἀλλ' ὁ Ζεὺς, ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους βοηθούμενος, ἐπέτυχεν τέλος νὰ καταστρέψῃ τοὺς γίγαντας, καὶ νὰ στερεώσῃ ἐκ νέου τὴν κυριαρχίαν του. Ὁ Ζεὺς παριστάνεται πάντοτε καθήμενος ἐπὶ θρόνου, κεραυνοῦς κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν του, καὶ ἀετὸν ἔχων εἰς τὸ πλάγιον.

Ἦραν, τὴν ἀδελφὴν καὶ σύζυγον τοῦ Διὸς, περιγράφουν ὡς ὠραίαν μὲν δύστροπον δὲ γυναῖκα, καὶ συνή-

Θως εικονίζουσαν αὐτὴν καθήμενην εἰς ἀμάξαν συρομένην ὑπὸ ταύρων. Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τοῦ ὕδατος, ζωγραφίζεται ὡς ἡμίγυμνος ἀνὴρ, μεγαλοπρεπὸς σχήματος, μὲ στέμμα ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ μὲ τρίαιναν εἰς τὴν χεῖρα, ὑπὸ θαλασσιῶν ἵππων ἐπὶ τοῦ πελάγους ἐν ἀμάξῃ συρόμενος. Πλούτωνα, τὸν θεὸν τοῦ ἄδου, εἰκονίζουσι οἱ Ἕλληνες ὡς καθήμενον ἐπὶ θρόνου μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Προσερπίνην εἰς τὸ πλευρόν του, καὶ τὸν τρικέφαλον κύνα Κέρβερον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Ἐννέα τῶν σημαντικωτέρων θεοτήτων ἦσαν τέκνα τοῦ Διός. Ὁ Ἀπόλλων ἦτον ὁ θεὸς τῆς μουσικῆς, ποιητικῆς, ζωγραφικῆς, καὶ ἰατρικῆς· παριστάνεται δὲ ὡς νεανίας, κομφοτάτην ἔχων μορφήν, μὲ τόξον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ φαρέτραν ἐπὶ τῶν νώτων. Ἄρης, ὁ θεὸς τοῦ πολέμου, καθήκει ὡς ἀνὴρ ὀπλισμένος ἐν ἀμάξῃ, μετὰ τῆς κατωτέρας θεᾶς Ἐννοῦς εἰς τὸ πλευρόν του. Ὁ Βάκχος ἢ Διόνυσος ἦτον ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, καὶ συνήθως εἰκονίζετο ὡς νεανίσκος μὲ ποτήριον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μὲ θύρσον εἰς τὴν ἄλλην. Ὁ Ἑρμῆς ἦτον ὁ ἄγγελος τοῦ Διός, καὶ ὁ θεὸς τῆς ῥητορικῆς, τοῦ ἐμπορίου, καὶ τῆς κλοπῆς. Παριστάνετο δὲ ὡς νεανίσκος πετῶν εἰς τὸν ἀέρα μὲ πτέρυγας εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς πτέρνας, καὶ μὲ βακτηρίαν εἰς τὴν χεῖρά του, λεγομένην κρηύκειον. Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἐξωγραφεῖτο μὲ αὐστηράν ὄψιν, ὀπλισμένη τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος, κρατοῦσα αἰγίδα καὶ λόγχην, γλαῦκα δ' ἔχουσα παρακαθήμενη. Ἡ Ἀφροδίτη, θεὰ τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ ἔρωτος, εἰκονίζετο ὡς ὡραία γυνὴ, ἀμειλίως πως ἐνδεδυμένη. Ἄρτεμις, ἡ θεὰ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀγνείας, ἐφαίνετο ὡς περικαλλὴς γυνὴ, μὲ τόξον καὶ βέλος εἰς τὴν χεῖρα, κοθόρους εἰς τὰς κνήμας, καὶ ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἥβη, ἡ θεὰ τῆς νεότητος, ἐλάμβανε τὴν μορφήν ἀνθηρᾶς κόρης, καὶ ἐλέγετο ὅτι οἰνοχόει εἰς τὸν Δία. Ἄλλο τέκνον τοῦ Διός ἦτον ὁ Ἡφαίστος, ὁ ὁποῖος, μὲ εἶδος ἄχαρι γεννηθεὶς, καὶ τὸν πατέρα του δυσαρσεστήσας, ἐξώσθη ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὥστε κατέπεσεν εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, καὶ τὸν πόδα του συντρίψας ἔμεινε χωλὸς πάντοτε μετὰ ταῦτα. Ἐπὶ γῆς ὁ Ἡφαίστος ἐνησχολεῖτο ὡς σιδηρουργός, ὄθεν ἐλογίζετο προστάτης τῶν χαλκῶν. Ὁ Ζεὺς λέγεται ὅτι ἐμίσηδονεν αὐτὸν νὰ κατασκευάζῃ τοὺς κερανοὺς του. Ἡ εὐθύμος Ἀφροδίτη παριστάνεται ὡς νυμφευθεῖσα τὸν ἄσχημον τοῦτον θεόν, εἰς τὸν ὅποιον καὶ περισσὴν ἐπροξένει ἀνησυχίαν μὲ τὴν ἐλαφρίαν τῆς διαγωγῆς της. Εἶχε δὲ τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ ὁ Ἡφαίστος ὑπὸ τὸ καίόμενον ὄρος τῆς Αἴτνης· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα ὄρη μέχρι τῆς σήμερον ἡ φ α ἰ σ τ ι α ὀνομάζονται.

Ὁ Ἀπόλλων, σιμὰ τῶν ἄλλων ιδιοτήτων καὶ ἐνασχολήσεων, ἦτο καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου, ἐπιφορτισμένος νὰ ὀδηγῇ τὸν λαμπρόν αὐτὸν φωστῆρα εἰς τὸν ἡμερήσιον δρόμον του. Ἡ ἀδελφὴ του Ἄρτεμις εἶχεν ὁμοίαν φροντίδα περὶ τῆς σελήνης. Ὁ Ἀπόλλων, ἢ Φοῖβος, (ὡς περιπλέον ἐκάλεῖτο), εἶχεν υἱὸν τὸνομα Φαέδοντα, ὄστις, ὑψηλόφρων καὶ προπετής, καθὼς ἄλλοι πολλοί

νέοι, ὠφελήθη ἀπὸ τὴν συγκαταβατικὴν διάθεσιν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπιστάσιαν τῆς τοῦ ἡλίου ἀμάξης διὰ μίαν ἡμέραν. Ἀλλὰ μόλις μίκρον τι προχώρησεν ὁ Φαέδων, καὶ οἱ πύρινοι αὐτοῦ ἵπποι, ἀκυβέρνητοι γενόμενοι, ἔδραμον μετὰ τοῦ ἡλίου, καὶ κατέβησαν τόσον πλησίον τῆς γῆς, ὥστε ἀναψεν αὐτὸ τὸ σῶμα. Ὁ Ζεὺς παρετήρησε τὸ γεγονός, καὶ φοβούμενος μὴ ἀναλωθῇ τὸ σύμπαν, ἐκεραύνωσε τὸν Φαέδοντα· ἔπειτα, μετὰ πολλὴν κόπον, ἔσβεσε τὴν κινδυνώδη πυρκαϊάν, καὶ πάλιν ἔταξε τὸν ἡλίον εἰς τὸν συνήθη αὐτοῦ δρόμον. Μολοντί ὁ Ἀπόλλων εἶχε τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ ἡλίου, τὴν στιγμὴν ὅμως καθ' ἣν ἀνέτελλεν ὑπέκειτο εἰς τὴν ἄμεσον φροντίδα τῆς Ἥως, ἥτις ὀνομάζετο θεὰ τῆς πρωΐας ἢ τῆς αὐγῆς—ἐντεῦθεν ἢ κοινῇ ἀνθηρὰ φράσις, “Ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως ἐχρύσου τὰς κορυφὰς τῶν μεμακρυσμένων ὀσσι τόσον συνεχῶς οἱ Ἕλληνες, ὅσον τὸν Ἑρώτα, θεὸν τῆς ἀγρίας.” Ἡτο τέκνον τῆς Ἀφροδίτης, καὶ παριστάνετο ὡς ὡραῖος παῖς. Εἶχε ζευγὸς πτερόγων, ἐκράτει δὲ τόξον καὶ φαρέτραν βελῶν, τὰ ὅποια ἐτόξευεν εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ φλογίσῃ μὲ τὸ εἰς αὐτὸν ὑποκείμενον τρυφερὸν πάθος. Τόσον μεγάλη ἦτον ἡ δύναμίς του, ὥστε καὶ τὰ θηριωδέστατα τῶν ζώων ἡμέρον, καὶ τοὺς κερανοὺς τοῦ Διός αὐτοῦ συνέτριβε.

Υπήρχον δὲ καὶ ἄλλοι θεοὶ, κατωτέρων ἔχοντες ἐξουσίαν. Ὁ Ὑμῆν, ἢ Ὑμέναιος, ἦτον ὁ θεὸς τοῦ γάμου, καὶ εἰκονίζετο μὲ ἀνθοστῆφανον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ ἀναμμένην λαμπάδα εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ Αἰόλος ἦτον ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων, τοὺς ὁποίους ἐφύλαττεν εἰς σπήλαια κεκλεισμένους, ἐκτὸς ὅποτε αὐτοὺς ἤθελε τοὺς ἀφήσειν νὰ διέλθωσι τὸν κόσμον. Πάν, ὁ θεὸς τῆς ἐσοχῆς, ἦτο κερατοφόρος καὶ σιμὸς, κνήμας ἔχων, πόδας, καὶ οὐρανόν, ὅμοια τῶν τῆς αἰγῆς. Ἡγάπα δ' ἐξαιρέτως πως τὰς τερπνὰς κοιλιάδας τῆς Ἀρκαδίας, ὅπου διὰ τῶν ἡδίων ἤχων τοῦ ἀγροτικοῦ αὐλοῦ του κατεργάζετο τοὺς ποιμένας. Ἡ Δήμητρα ἦτο θεὰ τῆς γεωργικῆς, καὶ εἶχε περικαλλῆ θυγατέρα, ὀνομαζομένη Προσερπίνην, τὴν ὁποίαν, εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Σικελίας ἀνθολογούσαν, ἀφῆρασαν ὁ Πλούτων, καὶ κατέστησε βασιλίσσαν τοῦ ἄδου. Ἀπῆλπισμένη διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἡ Δήμητρα, καὶ ἀγνοοῦσα τί ἀπέγινεν, ἀναψε λαμπάδα ἐπὶ τῆς Αἴτνης, καὶ περιήρχετο εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Φθάσασα δὲ εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τοὺς κατοίκους εὐροῦσα ἀμαθεῖς ὄντας τῆς γεωργίας, ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς σῖτον, καὶ τοὺς ἐδίδαξε πῶς νὰ καλλιεργῶσι τοὺς ἀγρούς των. Ταυτοχρόνως συνέστησε τὰς ἐν Ἐλευσίνι κρυφίους θρησκευτικὰς τελετὰς, αἵτινες μετέπειτα ὀνομάσθησαν τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Ἐξηκολούθησεν ἐπομένως τὴν ζήτησιν τῆς θυγατρὸς της, καὶ τέλος ἔμαθε τὸ εἰς αὐτὴν συμβεβηκός. Ἀμέσως δὲ ἀναβάσας εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀπήτησεν ἱκανοποίησιν παρὰ τοῦ Διός, ὅστις

ὑπεσχέθη νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Πλούτωνα ν' ἀποδώσῃ τὴν Προσερπίνην, ἂν δὲν εἶχεν ἀπογευθῆν τίποτε εἰς τὸν ἄδην. Ἐρευνῆς ὁμῶς γενομένης, ἀπεδείχθη ὅτι εἶχε φάγειν ὀλίγα ροῖδια, ὥστε ἡ ἐπιστροφή αὐτῆς εἰς τὸν ἄνω κόσμον ἠθέλην εἶσθαι πρᾶγμα ὄλως ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους τοῦ καταχθονίου κράτους. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς, λυπηθεὶς τὴν ἀπαρηγόρητον μητέρα, διέταξεν ὥστε ἡ Προσερπίνη νὰ διαιρῆ τὸν καιρὸν αὐτῆς, ἐξ μῆνας μετὰ τοῦ συζύγου, καὶ ἐξ μετὰ τῆς μητρὸς διατρίβουσα. Ἡ Ἀστραία ἦτο θεὰ τῆς δικαιοσύνης, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, ὅπῃτε οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐνάρετοι καὶ εὐδαίμονες, κατώκει, ὡς ἄλλαι πολλαὶ θεότητες, ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἀφοῦ ἐπονηρεύθη ὁ κόσμος, μετὰ λύπης τὸν ἀπεχαιρέτησε, καὶ εἰς οὐρανούς ἀναβᾶσα, μετεμορφώθη εἰς τὸ σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ, τὸ καλούμενον Παρθένος. Ἡ Θέμις ἦτο θεὰ τοῦ νόμου· μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Ἀστραίας, ἐνήργει προσέτι ὡς θεὰ τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τοῦτον, ὡς καὶ εἰς ἄλλους τινὰς μύθους, βλέπομεν οὐ μικρὸν βαθμὸν νοήματος.

Τὴν τὰ πάντα κυβερνώσαν ἀδυσώπητον Εἰμαρμένην ἐπροσωποποιοῦν τρεῖς ἀδελφαί, Μοῖραι καλούμεναι, παριστώσαι δὲ τὸ Παρελθόν, τὸ Ἐνεστώσ, καὶ τὸ Μέλλον. Ποιητικῶς εἰκονίζοντο ὡς πάντοτε εἰς τὸ νέθειν τὴν κλωστήν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἐνησχολημένοι. Ἡ μία ἐκράτει τὸν ἄτρακτον, ἡ ἄλλη ἐκλωθεν, ἡ δὲ τρίτη ἔκοπτε τὴν κλωστήν, ὡς αἰκίς ἐφθάνεν εἰς τὸ διωρισμένον μήκος. Εἰς τὰ δόγματα τῶν αὐστηρῶν τούτων ἀδελφῶν καὶ ὁ Ζεὺς ἦτον ὑπόχρεως νὰ ὑποκλίνῃ, καὶ τὰς βροντὰς αὐτοῦ, αἰτινες ἐφόβιζον ὄλας τὰς λοιπὰς θεότητας, ἤκουον αὐταὶ ἀταράχως. Αἱ Ἐριννύες ἦσαν παρομοίως τρεῖς, καθῆκον ἔχουσαι τὸ κολάζειν τοὺς ἐνόχους καὶ ἐπὶ γῆς καὶ εἰς τὸν ἄδην. Ἀντὶ τριχῶν, αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἦσαν μὲ ὄφεις ἐσκεπασμένοι, καὶ τὰ βλέμματά των ἦσαν ἄγρια καὶ φοβερά. Ἐκάστη ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς Ἐριννύας ἐκυμάτιζε λαμπάδα μὲ τὴν μέαν χεῖρα, καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἐπέσειε μᾶστιγα. Τὸ τελευταῖον ὄργανον ἀνηλεῶς ἐτιμῶρει τοὺς ὑποπεσόντας εἰς τὴν ὄργην τῶν θεῶν. Πόλεμοι, λιμοὶ, καὶ θανάτικα, προήρχοντο ἀπὸ τὰς τρομερὰς ταύτας ἀδελφὰς, καὶ ἡ Ὀδύνη, ὁ Φόβος, καὶ ἡ Μανία, ἐξωγραφούντο ὡς οἱ ἀχώριστοι αὐτῶν ὄπαδοί. Ἄλλη ἀδελφικὴ τριάς, ὄλως ἀντίθετος εἰς τὰς ἐκδικητρίδας ταύτας τῶν ἀνθρωπίνων ἐγκλημάτων, ἦσαν αἱ Χάριτες, καλούμεναι Ἀγλαΐα, Θάλεια, καὶ Εὐφροσύνη. Ἡ πρόσοψις καὶ οἱ χαρακτῆρες αὐτῶν συνεφώνουν μὲ τὴν ἔλευστικὴν αὐτῶν ἐπανουμίαν. Ἦσαν δὲ θυγατέρες τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ συνήθως εἰκονίζοντο ἀκαλλώπιστοι, καὶ κρατοῦσαι ἀλλήλων τοὺς βραχίονας. Αἱ ἐννεὰ Μοῦσαι ὀνομάζοντο Θάλεια, Μελπομένη, Καλλιόπη, Κλειώ, Ἐρατώ, Εὐτέρπη, Πολύμνια, Τερψιχόρη, καὶ Οὐρανία. Ἦσαν δὲ προστάτιδες τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν, καὶ κατώκουν ἐπὶ τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ εἰς τὴν Φωκίδα. Ἡ Θάλεια προέδρευεν

ἐπὶ τῆς κωμῳδίας· ἡ Μελπομένη ἐπὶ τῆς Τραγωδίας· ἡ Ἐρατώ ἐπὶ τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως· ἡ Πολύμνια ἐπὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως· ἡ Καλλιόπη ἐπὶ τῆς ἠρωϊκῆς ἢ ἐπικῆς ποιήσεως καὶ τῆς εὐγλωττίας· ἡ Κλειώ ἐπὶ τῆς ἱστορίας· ἡ Εὐτέρπη ἐπὶ τῆς μουσικῆς· ἡ Τερψιχόρη ἐπὶ τοῦ χοροῦ· καὶ ἡ Οὐρανία ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῆς ἀστρονομίας.

Ἵπῃρχε δὲ καὶ κλάσις ἡμιθέων, οἵτινες κατὰ φαντασίαν ἐπλήρουν πάντα τόπον καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὰ σκιώδη ἄλση καὶ τὰς ἀνθηρὰς κοιλάδας διέτριβον αἱ Δρυάδες, ἡ νύμφαι τῶν δασῶν, καὶ ἀγροτικοὶ τινες θεοὶ Σάτυροι καλούμενοι, ἔχοντες, καθὼς ὁ Πάν, τὰ κέρατα, τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας τῆς αἰγός. Οἱ βουνοὶ καὶ οἱ ῥυακες δὲν ἐστεροῦντο ἀπὸ φύλακας θεοὺς καὶ θεᾶς, καὶ πᾶσα πηγὴ εἶχε τὴν Ναιάδα τῆς. Τῶν Ἑλλήνων ἡ ζωηρὰ φαντασία ἔκαμνεν αὐτοὺς νὰ στοχάζωνται τὴν βροντὴν ὡς φωνὴν τοῦ Διὸς, τὰς λεπτὰς θερινὰς αὔρας ὡς κίνησιν τῶν πτερύγων τοῦ Αἰόλου, τὴν ἠχὴν τοῦ θάσου ὡς φωνὴν δεικτοῦ ὄντος, καὶ τὸ ἐλαφρὸν μουρμούρισμα τοῦ ῥυακίου ὡς τόνους τῆς προεδρευούσης ἐκεῖ θεότητος. Ἐν συντομίᾳ, ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἐθέλετο ἡ φαντασία τῶν Ἑλλήνων, ἐξ ἡχοῦ ἢ ἐκ θεάματος, ἡ ἠδονὴ ἀπεδίδοτο εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀφανῶν μὲν, ὠραίων δὲ καὶ ἀθανάτων ὄντων.

Ἐξίσου δὲ περὶ τῶν ἀνωτέρων καὶ περὶ τῶν κατωτέρων θεῶν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνας, ὅτι ἀοράτως ἀνεμυγνούντο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν θνητῶν, καὶ πολλάκις ἐβοήθουν εἰς αἰσχροὺς καὶ πονηρὰς πράξεις. Ὁ φθόνος, ἡ κακεντρέχεια, καὶ ὄλα τὰ πονηρὰ πάθη, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπόκειται, ὄχι ὀλιγώτερον καὶ αὐτοὺς ἐκυρίευον· ποτὲ οἱ θεοὶ κἀνὲν μέτρον δὲν ἀπεστρέφοντο, ὅσον καὶ ἂν ἦτο χαμερπὲς, ἂν μόνον συνέτεινε πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ μιαιοῦ σκοποῦ των. Ἀκόμη καὶ ὁ Ζεὺς, ὁ ἀναξ τῶν οὐρανῶν, περιγράφεται ὡς τὰ αἰσχροτάτα ποιήσας. Οἱ Ἕλληνας ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν καὶ εἰς μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. Τὴν ἀθανασίαν εἰκονίζεν εἰς τοὺς ναοὺς αὐτῶν τὸ ζωῦφιον Ψυχὴ, (ἡ κοινῶς ψυχαρούδα ἢ πεταλούδα), καθότι, ἐξ αἰτίας τῶν μεταμορφώσεων αὐτῆς, ἐνομιζέτο τύπος κατάλληλος τῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος χρεωστῆ νὰ ὑποφέρῃ. Μετὰ θάνατον αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων κατέβαινον εἰς τὰς ὄχθας ζοφεροῦ καὶ λοιμικοῦ ῥυακος, καλουμένου Στυγός, ὅπου ὁ δυσειδὴς Χάρων διεπόρθημεν τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν εἰς τὴν μελαγχολικὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πλούτωνος. Ἀλλὰ κάμμιν ψυχὴν δὲν ἐδέχετο εἰς τὸ ἀκάτιον ὁ Χάρων, πρὶν ταφῇ ὁ νεκρὸς αὐτῆς. Οἱ πνιγνέντες εἰς τὸ πέλαγος, ἢ ὅπως δὴποτε στερηθέντες τῶν συνήθων τελετῶν τῆς κηδείας, ἠναγκάζοντο ἑκατὸν ἔτη νὰ περιπλανῶνται εἰς τὰς ὄχθας τῆς Στυγός, πρὶν μεταβῶσιν εἰς τὰ χρώματα τοῦ ἄδου. Ἐξερχόμεναι δ' ἀπὸ τὸ Καρώνειον πλοῖον, προέβαινον αἱ τρέμουσαι σκιαὶ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Πλούτωνος, τὴν πύλῃν τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τερατώδης κύων, Κέρβερος ὀνομαζόμε-

νος, τρικέφαλος, και ὄφεις ἔχων ἐπὶ τοῦ σώματος ἀντὶ τριχῶν. Ἐνεφανίζοντο ἀκολούθως εἰς τὸν Μίνω, Ῥαδάμανθυν, και Ἄκανθον, τοὺς τρεῖς δικαστὰς τῆς καταχθονίου βασιλείας, ὅψ' ὧν οἱ μὲν κακοὶ ἐβασανίζοντο, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀντημεΐβοντο μὲ οὐρανίους ἀγαλλιάσεις.

Ὁ Τάρταρος, ἢ τὰ Τάρταρα, ὁ τόπος τῆς κολάσεως, ἦτον ἡ κατοικία τοῦ σκότους και τῆς φρίκης. Ἐκεῖ ὁ Τάνταλος, διὰ μιὰρὸν ἐγκλημα τῆς ἐπιγείου ζωῆς, περιεκυκλοῦτο διηνεκῶς ὑπὸ ὑδάτων, τὰ ὁποῖα ἐφευγον ἀπὸ τὰ χεῖλη του, ὡσάκις ἐζήτηι νὰ σβῆσῃ τὴν καιουσαν αὐτὸν δίψαν· και συγχρόνως ἐκρέμαντο ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ κλάδοι ἀπὸ τοὺς ὠραιότερους καρποὺς βρόντες, οἵτινες ἀπεμακρύνοντο, ἅμα τοὺς ἤγγιζεν ἡ χεῖρ του. Ἐκεῖ προσέτι ὁ Ἴξίωv ἦτο μὲ ὄφεις δεδεμένος εἰς τὴν περιφέρειαν τροχοῦ, ὅστις, ἀδιακόπως περιστρεφόμενος, δὲν ἐσυγχώρει κάμμιν παύσιν τῆς ἀγωνίας του. Ἄλλο εἶδος ποινῆς ἐπασχεν ὁ Σίσυφος, καταδικασμένος εἰς τὸ ἀτελεύτητον ἔργον τοῦ κυλίειν πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῆς κορυφῆς ἀποτόμου ὄρους παμμεγέθη πέτραν, ἣτις μόλις ἐκεῖ φθάνουσα κατεκύλιε πάλιν εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς τόπον. Ἐξ ἐνὸς μέρους κακοῦργοι ἀνηλεῶς ἐμαστιγοῦντο ὑπὸ τῶν Ἐρινύων, ἐξ ἄλλου ἄσβεστοι φλόγες ἐβασανίζον ἄλλους ταιλαιπῶρους. Τὸ δὲ Ἠλύσιον, ἡ μονὴ τῶν μακάρων ἦτον ἐρασιμωτάτη και ἠδονικωτάτη χώρα. Πανταχοῦ ἐβλεπέ τις θαλερὰ δάση και διαυγεῖς ρύακας· ὁ ἀήρ ἦτο καθαρός, γαλήνιος, και εὐκρατός· τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἀδιακόπως εἰς τοὺς δρυμῶνας, και φῶς, τοῦ ἡλιακοῦ λαμπρότερον, ἦτο διακεχυμένον καθ' ὅλην τὴν εὐδαιμόνα ἐκείνην χώραν. Οὔτε μέρμυαι οὔτε λίπαι ἠνώχλων τοὺς κατοίκους αὐτῆς, οἵτινες ἐδαπάνων τὸν καιρὸν χαίρομενοι τὰς ἡδονὰς, ὅσας μᾶλλον ἠγάπων ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ θαυμαζόντες τὴν σοφίαν και δύνανιν τῶν πολυαρίθμων Θεοτήτων.

Ἡ Θρησκεία τῶν Ἑλλήνων σκοπὸν εἶχε μᾶλλον νὰ ἠδύνη τὴν φαντασίαν παρά νὰ ὠφελῇ τὴν διάνοιαν. Εἰς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς ἐτίλουν τὰς εὐχὰς και θυσιάς των· πομπαὶ δὲ, ἀγῶνες, δραματικά διασκεδάσεις, και συμπόσια, ἐχαρακτήριζον τὰς ἐορτὰς αὐτῶν. Εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Βάκχου ἀπηρτεῖτο περιπλόν ἡ μέθη, ἡ ἀσχημοσύνη, ὁ θόρυβος, και παντὸς εἶδους ἀκολασία. Μὲ τὰ καθήκοντα τῶν ἱερῶν δὲν συνηριθμεῖτο και ἡ διδασκαλία τῆς ἠθικῆς· ἐκήρυττον μόνον ὅτι οἱ Θεοὶ ἀπαιτοῦσι δουλικὴν Θραπείαν, και ἐξωτερικὸν τι δεῖγμα σεβασμοῦ ἀπὸ τοὺς λατρευτὰς των, τοὺς ὁποῖους και ἤθελον βραβεύσειν ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας και ἀξίας τῶν προσφορῶν ἐνὸς ἐκάστου. Ἐκτὸς δὲ τῶν δημοσίων ἱεροπραξιῶν ἦσαν και τινες μυστικά, τελούμενα ὑπὸ τῶν μεμνημένων, πρὸς τιμὴν ἰδιαιτέρων Θεοτήτων. Ἀπὸ ταύτας ἀξιολογώτεροι ἦσαν αἱ πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσίνι γινόμεναι, και καθ' ἐξοχὴν καλούμεναι τὰ Μυστήρια· ἅπαντες οἱ μεμνημένοι εἶχον ἔνορκον ὑποχρέωσιν ποτὲ νὰ μὴ τὰς ἀποκαλύψωσιν. Οἱ Ἀθηναῖοι μόνον ἦσαν δεκτοὶ εἰς

τὰς Ἐλευσινίους τελετὰς, και πολὺ ἐφρόντιζον νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον αὐτῶν προνόμιον, πιστεύοντες ὅτι ὅσοι ἀπέθνησκον ἀμύητοι κατεδικάζοντο αἰωνίως νὰ κυλιῶνται εἰς τὴν λάσπην και τὴν δυσωδίαν τοῦ Ταρτάρου. Μὲ θάνατον ἐκολάζετο ὅστις ἤθελε διαδῶσειν τὰ μυστήρια, ἢ παρευρεθῆν εἰς αὐτὰ, χωρὶς τακτικῶς νὰ μνησθῇ· ἀλλὰ μ' ὄλον τοῦτο, δὲν ἔλειπον παραβάται τοῦ νόμου, και ἀπὸ τὰς γενομένας ἀποκαλύψεις συμπεραίνομεν, ὅτι τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια συνίσταντο ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ τοιαύτας κρυφίους ἱεροπραξίας και ὀπτικάς πλάνας, ὁποῖαι ἤρμοζον νὰ διεγείρωσι τὸν δεισιδαίμονα σεβασμὸν και φόβον τῶν ἠπατημένων λατρευτῶν. Πομπαὶ, ἀγῶνες, μουσικὴ, και χορὸς ἐσυγκρότουv μέρος ἀπαραίτητον τῆς ἐορτῆς ταύτης, ὡς και πάσης ἄλλης· και τὰ νυκτερινὰ ἔργια τῶν αὐτῆν τελούντων ἦσαν μόλις ὀλιγώτερον παράλογα και κακοῦθη παρά τὰ τῶν Βακχευτῶν.

Ἔπεται ἡ συνέχεια.

Ο ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ ΠΕΡΣΗΣ.

ΑΠΟ τοὺς διασημότερους ἀγίους τῶν Μωαμεθανῶν εἶναι και ὁ Ἀβδὸλλ Καδὲρ, ὁ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν λεγομένων Σουφφιδων τῆς Περσίας. Ἰστορεῖται περὶ αὐτοῦ, ὅτι, νεώτατος ἀκόμη, ἔδειξε κλίσιν εἰς τὸν θρησκευτικὸν βίον, και ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Βαγδάτιον διὰ νὰ παιδευθῇ. Ἡ μήτηρ του συγκατένευσεν ἐκβαλοῦσα δὲ ὀδοθήκοντα φλωρία, τὸν εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ και εἶχεν ἀδελφόν, τὸ ἦμισυ ἤθελεν εἶσθαι ἡ κληρονομία του. Ἐκαμὲ δ' αὐτὸν νὰ υποσχεθῇ σεμνοπρεπῶς, ὅτε τὸν ἔδωκε τὸ χρυσίον, ποτὲ νὰ μὴ ν εἶπῃ ψεῦδος, και ἔπειτα τὸν ἀπεχειρέτισε, λέγουσα, « Ὑπαγε, υἱέ μου, σὲ παραδίδω εἰς τὸν Θεόν· εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως δὲν ἐλπίζω νὰ σὲ μεταάδω.»

Ἀφοῦ ὁ νέος ἐφάσεν εἰς τὴν Ἀμαδῶνα, ἡ συνοδία, μεθ' ἧς ὠδοιπόρει, ἐληστεύθη ἀπὸ ἐξήκοντα ἵππεις. Εἰς τῶν ληστῶν ἠρώτησεν αὐτὸν τί εἶχει. « Τεσσαράκοντα φλωρία, » εἶπεν ὁ Ἀβδὸλλ Καδὲρ, « εἶναι βραμμένα ὑποκάτω εἰς τὸ φόρεμά μου. » Ὁ ἄνθρωπος ἐγέλασε νομίζων ὅτι τὸν περιπαίζει. « Τί κρατεῖς; » τὸν εἶπεν ἄλλος. Ὁ νέος ἔδωκε τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν. « Ὅτε δ' ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα, προσεκλήθη εἰς λοφιδίον τι, ὅπου ἔστетен ὁ ἀρχηγός του. « Τί ἔχεις σὺ, μικρὲ μου; » ἠρώτησεν αὐτός. « Ἀκόμη τώρα εἶπα εἰς δύο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. « Ἐγὼ τεσσαράκοντα φλωρία συνεβραμμένα εἰς τὰ ἐνδύματά μου. » Ὁ ἀρχηγὸς ἐπρόσταξε νὰ σχισθῶσι, και εὗρηκε τὸ χρυσίον.

« Καὶ τί σὲ ἔκαμεν, » εἶπεν αὐτός, εἰς ἄκρον ἐκπεληγμένος, « νὰ φανερώσης τόσον ἐγρήγορα τὰ τόσον καλά κρυμμένα; » « Ἐπειδὴ, » ἀπεκρίθη ὁ Ἀβδὸλλ Καδὲρ, « θέλω νὰ φυλάξω τὸν λόγον, τὸν ὅποιον ἔδωκα εἰς τὴν μητέρα μου, ὅτι οὐδέποτε θέλω κρύψειν τὴν ἀλήθειαν. »

« Τέκνον, » εἶπεν ὁ κλέπτῃς, « ἔχεις σὺ, ὁ τόσον μικρὸς, τοιαύτην αἴσθησιν τοῦ πρὸς τὴν μητέρακαθήκοντός σου, και εἶμαι ἐγὼ, ὁ τόσον μεγάλος, ἀναίσθητος τοῦ πρὸς τὸν Θεόν κρέους μου; Δὲς με τὴν χεῖρά σου, ἀθῶον τέκνον, » ἐξηκολούθει, « διὰ νὰ ὁμῶσο μετανοῖαν ἐπ' αὐτῆς. » Ἐφρόντι δ' ἔκαμεν οὕτω, και οἱ ὀπαδοὶ του ὄλοι ἐξεπλάγησαν. « Σὺ, » εἶπαν εἰς τὸν ἀρχιληστήν, « μὰς ὠδήγησες εἰς τὸ κακόν· σὺ ὠδήγησέ μας και εἰς τὴν ἀρετήν· » ἀμέσως δὲ, κατὰ προσταγὴν αὐτοῦ, ἀπέδωκαν τὰ λάφυρα, και ὤμωσαν μετανοῖαν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ φιλαλήθους τέκνου.